

CADRUL DIDACTIC UNIVERSITAR, CONSILIER PENTRU CARIERĂ?

RAMONA RICHÎTEANU-NĂSTASE*

ramonarachiteanu@yahoo.com

Abstract: *The present paper presents, in a synthetic manner, the research results obtained through interviewing teachers from university level regarding the role of career counseling of students. The research data affirms the possibility and availability of university teachers to assume the role of student's career counselor. The paper also analysis the possible advantages and disadvantages of this possible role.*

Keywords: *career counseling of students, university research, development of the student, responsibility, communication.*

În cadrul unei lucrări mai ample (teza de doctorat) cu privire la modalitățile actuale de consiliere pentru carieră oferite studenților, una din întrebările de cercetare care a reieșit prin analiza teoriei și cercetărilor în domeniu a fost aceea dacă profesorii din mediul universitar își asumă pe lângă rolurile clare de predare/cercetare și roluri de consiliere pentru carieră a studenților.

Pentru a răspunde la această întrebare, am considerat necesară desfășurarea unei cercetări care să investigheze pe de o parte implicațiile asumării unui nou rol de către cadrele didactice din mediul universitar, avantajele/dezavantajele folosirii cadrelor didactice ca și consilieri pentru cariera studenților și pe de alte parte pregătirea și cunoștințele cadrelor didactice din mediul universitar despre „piața” consilierii pentru carieră și posibilitățile acestora de dezvoltare.

Prezenta lucrare prezintă, pe scurt, rezultatele obținute prin interviuarea unui număr de douăzeci și cinci de cadre didactice din mediul universitar, cadre didactice ale Academiei de Studii Economice din București. Cadrele didactice intervievate au fost selectate într-un mod relativ echilibrat, având drept criteriu funcția didactică deținută. Astfel,

---

* Asist. univ. drd. - Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, ASE București.

eșantionul de 25 de cadre didactice a cuprins: 4 profesori universitari, 6 conferențieri universitari, 7 lectori universitari, 3 asistenți universitari și 5 preparatori universitari.

Interpretarea datelor relevate prin aplicarea ghidului de interviu Top of Form pentru cadre didactice va urmări șirul întrebărilor așa cum apare el în ghidul de interviu deși, în unele cazuri s-a trecut mai repede la alte întrebări în funcție de modul în care discuția a evoluat.

a. Ați acordat/acordați consiliere pentru carieră studenților? Cât de des? În ce a constat? Ce loc ocupă în activitatea dvs. didactică?

Din cele 25 de cadre didactice universitare investigate doar un sigur cadru didactic a menționat că nu ar acorda consiliere pentru carieră studenților.

În ceea ce privește frecvența acordării unui asemenea serviciu, 19 de cadre didactice au menționat că realizează această activitate săptămânal, iar doar 5 cadre didactice o desfășoară uneori (*desfășor acest tip de activitate, de obicei, în semestrul doi al anului universitar vis a vis de 3/4 dintre persoanele cu care lucrez la lucrările de diploma sau disertație, acord consiliere pentru carieră studenților mei, în cadrul programului de consultații și chiar la activitățile de seminar*). Unele cadre didactice au apreciat și ponderea acestor activități în cadrul programului (3 cadre didactice): între 10-15% din activitățile curente desfășurate de către aceștia.

Conținutul cel mai frecvent al consilierii pentru carieră desfășurate a fost:

- competențele și responsabilitățile diverselor profesii (8 menționări) *„Discuțiile au avut ca temă și competențele necesare solicitate pentru anumite joburi”;*

- posibilități sau oportunități de angajare (7 menționări) *„studenții de anul 2, 3 și master, persoane care sunt foarte interesate de perspectivele profesionale”, „uneori chiar la cursuri fac aprecieri privind oportunitățile de angajare în anumite domenii pe care le cunosc”;*

- alegerea unui loc de muncă (5 menționări) *„Acord consiliere cel puțin o dată pe luna în cadrul unui program de masterat. A constat în recomandări privind alegerea carierei”;*

- informații despre profesii (5 menționări);

- motivarea pentru cariera didactică (5 menționări);

- alternative profesionale și diferențele dintre un loc de muncă în sectorul public și unul în locul privat (5 menționări): *„consilierea se desfășoară informal, de multe ori pe aspecte punctuale legate de posibilitatea*

angajării studentului într-un anumit domeniu, avantajele/dezavantajele sistemului public față de cel privat”;

- abilități de selfmarketing (redactarea unui CV, scrisoare de intenție, mulțumire, prezentarea la un interviu) (5 menționări) „identificarea unor modalități prin care studenții își pot crește probabilitatea de a fi angajați într-un domeniu atractiv pentru ei”;

- informații despre profesii (4 menționări);

- modalități de căutare a unui loc de muncă (3 menționări) „Discuțiile vizează, cel mai adesea, posibilitatea găsirii unui loc de munca - corespunzător pregătirii profesionale sau sfera viitoareii poziții în cariera profesională”;

- activități facultative (3 menționări);

- aplicarea pentru o bursă de studiu (3 menționări)

- evoluția în carieră (2 menționări);

Din cele 25 de cadre didactice universitare intervievate, 16 consideră că activitatea de consiliere pentru carieră are un rol deosebit de important pentru evoluția ulterioară a studentului. Motivația adusă constă pe de o parte în impactul și responsabilitatea pe care opiniile și sugestiile unui cadru didactic la au asupra studenților: „datorită impactului și responsabilității pe care opiniile și/sau sugestiile tale, în calitate de cadrul didactic le au asupra studenților în stabilirea drumului profesional posibil de urmat.”; „Apreciez că această activitate este deosebit de importantă, deoarece noi pregătim studenții pentru activitatea practică”; „Desfășor aceasta activitate pe durata consultațiilor pe care le acord și consider important acest aspect întrucât finalizarea activității didactice este, din punctul meu de vedere, găsirea unui loc de muncă”; „În activitatea mea ocupă un loc foarte important. Studenții cu care lucrez sunt viitori profesori, așadar consider că trebuie să le acord maximum de asistență în ceea ce privește această profesie, competențele și responsabilitatea pe care le reclamă”; „Această activitate o consider foarte importantă și cred că ar trebui să i se acorde o importanță mult mai mare”.

b. Vă considerați pregătit pentru a acorda consiliere pentru carieră? Dacă nu, ce vă lipsește?

Dintre profesorii intervievați, 18 și-ar asuma rolul de consilier pentru carieră a studenților, 5 parțial și numai 3 cadre didactice consideră că nu le-ar plăcea acest rol în mod deosebit. Observăm că în niciun interviu nu a existat o negare clară a acestui rol.

„Parțial da, datorită pregătirii și contactului permanent cu piața, cu diferite mecanisme economice, experiența dobândită ca profesor, trainer și consultant. Parțial nu, deoarece cred că activitatea de consiliere trebuie să se desfășoare într-o

manieră mai structurată, în care să poți beneficia și de o evaluare mai bună a competențelor și personalității solicitantului de orientare profesională.”

Argumentele pentru care cadrele didactice ar adopta un astfel de rol țin de competențele (8 răspunsuri) și experiența relevantă în domeniu (5 răspunsuri) pe care cadrele didactice consideră că le dețin: „Mă consider pregătit pentru a acorda consiliere în carieră, mai ales în domeniile mele de competență”; „Nu în mod deosebit. Resimt nevoia unei pregătiri mai temeinice în domeniu.”

Cei mai mulți, deși și-ar dori și și-ar asuma un rol de consiliere, au reale temeri legate de calitatea actului de consiliere pe care ar fi capabili să-l dea. Problemele pe care consideră că le-ar întâmpina vizează: necesitatea unei pregătiri temeinice în domeniu (10 răspunsuri), realizarea consilierii pentru carieră într-un mod sistematic, structurat și organizat (5 răspunsuri), competențe metodologice specifice (5 răspunsuri) „Ar trebui să existe o anumită metodologie pe care să o poți urma și care să-ți permită și un feedback din partea solicitantului.”; „Probabil ca îmi lipsesc anumite instrumente pentru a face în mod organizat, sistematic consilierea pentru carieră. Fac acest lucru pe baza lecturilor mele în acest sens, dar nu am competențe de consiliere pentru carieră dobândite în timpul unor cursuri de formare. Cred că ar fi interesant să urmez astfel de cursuri.”

Totodată, nouă dintre cei intervievați remarcau că orice profesor ar trebui să fie pregătit și în acest domeniu, iar șase dintre aceștia chiar și-ar fi dorit să aprofundeze sau să urmeze anumite cursuri de specializare: „Cred că ar fi necesară o pregătire a oricărui profesor în domeniul psihopedagogiei”.

c. Considerați că profesorii din mediul universitar ar trebui să aibă cunoștințe de consiliere pentru carieră? Dacă da, care ar fi acestea?

Douăzeci și doi de intervievați consideră că profesorii din mediul universitar ar trebui să aibă cunoștințe de consiliere pentru carieră a studenților, patru dintre aceștia apreciind că ar fi necesar cel puțin un nivel de bază al pregătirii în acest domeniu: „Consider că profesorii din mediul universitar ar trebui să aibă în "portofoliul" de abilități și consilierea în carieră și să poată preda studenților în funcție de cerințele pieței muncii”; „Da, cel puțin o pregătire de bază în privința metodelor și tehnicilor de consiliere”.

Aspectele evidențiate de către cei intervievați ca și conținuturi esențiale pregătirii unui cadru didactic în domeniul consilierii pentru carieră au fost următoarele:

- piața muncii (15 intervievați): strategii naționale și sectoriale (6 intervievați), evoluția economică la diferite niveluri (național, regional

sau local) (4 intervievați), gradul de inserție al absolvenților respectivei universități pe piața muncii (2 intervievați), domenii posibile de inserție ale absolvenților (3 intervievați);

- metodologia consilierii pentru carieră (8 intervievați): metode de evaluare a personalității studentului (2 intervievați), metode de evaluare a competențelor studentului (2 intervievați), instrumente de diagnoză și evaluare (4 intervievați);

- managementul carierei (2 intervievați),

- alegerea conștientă și responsabilă a unei cariere (2 intervievați),

- obstacole posibile în carieră și modalități de soluționare (un interviuat).

Dincolo de cunoștințele necesare, unii intervievați au evidențiat și necesitatea de a exista un ghid pentru cadre didactice privind consilierea pentru carieră a studenților (2 răspunsuri „cred că ar trebui parcurs un ghid realizat de cineva specializat”) sau alocarea unei ore speciale în planul de învățământ pentru consilierea carierei (2 răspunsuri „cred că ar fi utilă chiar alocarea unor ore în cadrul programului de învățământ”).

Un alt respondent chiar adaugă faptul că: „dacă un cadru didactic nu reușește să-l consilieze pe un student, el are responsabilitatea să-l îndrume pe student spre un centru de consiliere profesionist”; „Pentru aspectele complexe asociate consilierii, profesorul să poată îndruma studenții către un centru (sau anumiți specialiști) care sa fie specializat în tipul acesta de activitate”.

Alături de cunoștințele specifice domeniului consilierii carierei, cadrele didactice interviuate au menționat, de asemenea, rolul abilităților de comunicare și socio-psiho-pedagogice pentru realizarea cu succes a unei orientări și îndrumări privind cariera („Oricum, studenții sunt destul de bulversați, nu numai în perioada de criză pe care o traversăm, ci în general, neavând reperele necesare, profesionale și morale a unei generații care știe concret ceea ce își dorește de la viitor. O pregătire în domeniul consilierii și temeinice cunoștințe psihologice ne-ar ajuta și pe noi și pe studenți.

d. Considerați că profesorii din mediul universitar ar trebui să aibă atribuții (remunerate) de consiliere pentru carieră? Dacă da, v-ar plăcea un astfel de rol?

Cu excepția a 6 persoane, toți profesorii intervievați și-ar asuma roluri de consiliere pentru carieră. Răspunsurile negative s-au datorat faptului că „ar trebui să existe cineva special pentru asta” (4 răspunsuri) sau pur și simplu că nu se văd adoptând și practicând și acest rol.

Toți cei care au răspuns pozitiv (și-ar asuma și roluri de consiliere pentru carieră) consideră ca acestea ar trebui remunerate pentru unele cadre didactice (12 răspunsuri), „cred că anumiți profesori ar putea să aibă atribuții remunerate de consiliere pentru carieră, în condițiile în care vor

desfășura această activitate, în mod regulat, cu o anumită periodicitate. Da, mi-ar plăcea un asemenea rol deoarece ai avea posibilitatea să-ți oferi experiența acumulată pentru a ajuta tineri să-și stabilească niște coordonate pt. viitoarea carieră”, „nu toate cadrele didactice, doar cele care au o bună pregătire psihopedagogică”, sau ar trebui să intre în norma oricărui profesor (3 răspunsuri) „cel puțin 5-10% din activitate ar putea fi de consiliere și remunerată ca atare”, „ar fi utilă includerea acestora în atribuțiile remunerate”, „consider că nu ar trebui să fie remunerate, dar ar trebui să intre în atribuții”.

Cei mai mulți (14 respondenți) se consideră potriviți acestui rol deoarece el vine în completarea rolului de cadru didactic: „mi-ar plăcea rolul de consilier, pe care îl apreciez ca venind în completarea celui didactic, mai ales pentru un specialist în psihologie sau pedagogie”.

Dacă însă ar avea de ales între cele două roluri, cei mai mulți (9 respondenți) nu ar renunța la cariera didactică: „mi-ar plăcea această postură, dar nu aş renunța la cariera didactică, în dauna uneia de consiliere”.

e. Care sunt/ar fi avantajele folosirii cadrelor didactice universitare ca și consilieri pentru cariera studenților?

Avantajele evidențiate de către cadrele didactice intervievate sunt următoarele:

Răspunsuri	Frecvența
O bună înțelegere a mediului/pietii muncii	10
Comunicare bună/eficientă cu studenții	8
Relații puternice, de apropiere/deschidere/încredere între studenți și profesori	7
Experiență în lucrul cu tinerii, experiența la catedră	6
Cunoașterea tipurilor de personalități umane	4
Număr mare de cadre didactice (comparativ cu consilierii) care ar putea desfășura activități simple de consiliere	4
Cunoașterea cerințelor specifice diferitelor profesii	3
Competențele psihologice și pedagogice ale cadrelor didactice	3
Acces la informații profesionale naționale și internaționale	3
Orientarea studenților spre locul de muncă cel mai potrivit	2
Decizii corecte, informate	2
Pot evalua potențialul studenților în relație cu piața muncii	2
Apropierea celor formați de momentul debutului în carieră	1
Îmbinarea sfaturilor de specialitate cu sfaturile psihologice	1
Recomandarea studenților foarte buni	1

Avantajele folosirii cadrelor didactice sunt evidente: datorită experienței cu tinerii, la catedră, a deschiderii spre planul muncii, a cunoștințelor privind aceasta dar și a abilităților psihopedagogice, cadrele didactice din sistemul universitar devin resurse care ar putea fi folosite pentru realizarea consilierii pentru carieră a studenților.

f. Care sunt/ar fi dezavantajele folosirii cadrelor didactice universitare ca și consilieri pentru cariera studenților?

Răspunsuri	Frecvența
Gradul mare de încărcare a cadrelor didactice / Timp insuficient pentru alte activități	18
Pregătire psihopedagogică insuficientă a unor profesori/competență limitată	9
Insuficienta cunoaștere a mediului de afaceri și a pieții muncii de unii profesori	6
Dezinteresul față de activitățile de consiliere ale unor profesori/devalorizarea acestora	5
Comunicare formală, rece (răspunsuri standard, superficiale) care poate bloca un student sau îl poate debusola/inhiba în a mai apela la un consilier	4
Nu există dezavantaje	4
Subiectivitate în aprecierea studenților	3
Teama unor studenți de a fi decompensați	1
Exagerarea importanței disciplinei/domeniului în care sunt specialiști	1
Apariția unor riscuri de evaluare și predicție dacă pregătirea și experiența cadrului didactic nu este adecvată	1

Din aspectele de mai sus, observăm că cele mai mari riscuri reies din pregătirea insuficientă a cadrelor didactice în plan psihopedagogic și al cunoștințelor despre piața muncii, dar și a faptului că, de cele mai multe ori, aceștia sunt excedați de activități birocratice, aspect ce ar putea bloca activitatea de consiliere prin oferirea unor răspunsuri standard, formale sau insuficient fundamentate.

g. Cunoașteți servicii de consiliere pentru carieră oferite studenților? Care? Ce oferă? Sunt relevante pentru studenți?

Din cele 25 de cadre didactice din sistemul universitar chestionate, opt au recunoscut că nu cunosc ce servicii de consiliere pentru carieră există pentru studenți (*nu cunosc un cadru formal destinat serviciilor de consiliere*

pentru studenți), iar patru au afirmat răspicat că acestea nu-și ating obiectivele („diversitatea și gradul de consistență al informațiilor trebuie să fie mult mai mare”).

Dintre persoanele care au identificat o serie de servicii de consiliere pentru carieră oferite studenților au fost evidențiate următoarele:

Răspunsuri	Frecvența
Departamente din cadrul universităților cu rol de informare, orientare, consiliere în carieră; interfață cu angajatorii	10
Oferte de locuri de muncă online/scriere de CV, sfaturi privind interviul pentru un job	5
Târguri de joburi	4
Mentorat/tutorat pentru cariera didactică, după absolvire	4
Serviciile oferite de către/prin intermediul asociațiilor de studenți	4
Scrierea unui CV, a unei scrisori de motivare	3
Agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă	3
Departamente de resurse umane	3
Internship-uri	2
Oferte de job-uri pe site-ul ASE-ului	2
Servicii de informare despre piața muncii, statistici economice	1

Pentru completitudinea datelor furnizate redăm câteva afirmații ale cadrelor didactice intervievate:

„ASE are un astfel de departament care orientează candidații spre facultatea care li se potrivește, iar după absolvire către un job.

„Biroul Marketing, Consiliere și Orientare în Cariera din ASE oferă diverse tipuri de servicii studenților: informare, consiliere și orientare în carieră, interfață cu angajatorii. Astfel, 15 studenți au beneficiat de un internship iar 5 au fost angajați pe parcursul anului 2009 prin intermediul BMCOC etc. Serviciile au fost oferite prin comunicare directă, prin telefon sau e-mail.

„Nu știu de existența unor astfel de prestații, adaptate necesităților studenților sau proaspeților absolvenți; de obicei, ele sunt acordate în conformitate cu art. 58 din legea 76 și art. 5 (2) din legea 116/ 2002 de către agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă.

Nu pot aprecia relevanța acestora."

h. Cum ar trebui dezvoltate pe viitor aceste servicii pentru a veni în sprijinul studenților?

Existența unui cabinet de consiliere în orice universitate este un minim absolut necesar pentru serviciile de consiliere pentru carieră a studenților (8 răspunsuri). La fel de important au considerat cadrele didactice și necesitatea creșterii nivelului de profesionalism al celor care ocupă sau dețin roluri de consiliere pentru carieră a studenților (8 răspunsuri). Acest lucru este realizabil prin pregătirea unor specialiști în domeniu (3 răspunsuri) dar mai ales prin pregătirea psihopedagogică a acestora (5 răspunsuri).

Pe de altă parte, cadrele didactice consideră că acțiunile de diversificare a serviciilor de consiliere trebuie să meargă și în direcția includerii unor astfel de module tematice în programul de studiu al studenților (5 răspunsuri) sau cel puțin oferirea posibilității unor întâlniri periodice cu studenții (2 răspunsuri).

Alte acțiuni de diversificare vizează construirea și îmbunătățirea relației cu piața muncii: angajatori, autorități publice locale, ONG-uri (6 răspunsuri) sau constituirea unor rețele de centre cu rol de consiliere pentru carieră (4 răspunsuri) chiar prin intermediul asociațiilor studențești (3 răspunsuri).

O alternativă relevantă de cadrele didactice intervievate este aceea a folosirii unor cadre didactice ca și consilieri (10 răspunsuri). Variantele edificate au fost alcătuirea unor echipe mixte de cadre didactice în care unele să aibă cunoștințe de bază în domeniul consilierii, iar altele cunoștințe avansate, posturi speciale la nivelul fiecărei catedre sau programe de mentorat organizate de Departamente pentru Pregătirea Personalului Didactic.

*„Pentru a veni în sprijinul studenților, consider că, pentru fiecare specializare, în ASE ar trebui să existe o echipă de cadre didactice care să aibă **cunoștințe de bază** în consiliere, iar din această echipă ar trebui să facă parte cel puțin o persoană având **cunoștințe avansate** de consiliere”.*

„Constituirea, la nivelul catedrelor, a unor posturi speciale pentru cadrele didactice care au competența, abilitățile și dorința de a furniza aceste servicii”.

O altă dorință este cea de a crește vizibilitatea acestor servicii de consiliere: *„să fie mai "vizibile", puțini studenți din ASE știu de existența acestui Birou specializat”.*

Deși cercetarea realizată reprezintă doar un fragment limitat al realității, perspectiva fiind doar una calitativă, considerăm că datele relevante sunt foarte importante.

Analiza datelor de cercetare afirmă posibilitatea și disponibilitatea cadrelor didactice din mediul universitar de a-și asuma roluri de consiliere

pentru carieră a studenților. Avantajele subliniate de către aceștia privesc capacitatea complexă a acestora de a înțelege piața muncii, comunicarea și relațiile de apropiere/deschidere/încredere cu studenții precum și experiența în lucrul cu tinerii.

De asemenea, datele de cercetare evidențiază și necesitatea unor modalități variate de consiliere pentru carieră adaptate nevoilor studenților, mai apropiate de piața muncii și mai departe de abordarea strict psihologică, bazată în special pe consilierea individuală.

REFERINȚE

1. Chelcea, S., (2004), *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*. Ediția a II-a. București, Editura Economică.
2. Nayak, A.K.; Rao, V.K., (2002), *Guidance & career counseling*. New Delhi: APH Publishing.
3. Osipow, Samuel H., (1982), *Research in career counseling: an analysis of issues and problems*. în *The Counseling Psychologist*, Vol. 10, Nr. 4, pag. 27-34.
4. Patton, W.; McMahon, M., (2006), *Career development and system theory. Connecting theory and practice*. Rotterdam: Sense Publishers.